

21. 4. 2015

Veďte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Kde lze žalovat o rozvod „mezinárodního“ manželství?

Rozvody manželství jsou bohužel stále častější - v České republice jde zhruba o polovinu uzavřených sňatků. Za tímto trendem nezaostávají ani tzv. „mezinárodní“ manželství, tedy svazky mezi osobami různého občanství. Pokud jsou manželé občany různých států, stává se pro ně další velmi důležitou otázkou rovněž určení, ve kterém státě se mohou rozvodu manželství vůbec domáhat.



Dřívější právní úprava

Právní úprava určení pravomoci českých (resp. československých) soudů pro řízení v manželských věcech s mezinárodním prvkem byla v našem vnitrostátním právu po mnoho desetiletí obsažena v zákoně o mezinárodním právu soukromém a procením z roku 1963.

Podle něj byla pravomoc tuzemských soudů pro řízení o zrušení manželství rozvodem, o neplatnost manželství a o určení, zda tu manželství je, či není, **vždy** dána v případě, že **alespoň jeden z manželů byl československým občanem**.

Pokud však **žádný** z manželů československým občanem **nebyl**, odvíjela se pravomoc českých soudů od dalších okolností, které rozváděné manželství činily relevantním pro tuzemské soudy. V případě „zcela zahraničních“ manželství tak bylo možné vést řízení v manželských věcech u českých soudů, pokud byla splněna některá z následujících podmínek:

- alespoň jeden z manželů zde má **pobyt** a rozhodnutí soudu o rozvodu může být uznáno v domovských státech **obou manželů**,
- alespoň jeden z manželů má v Československé socialistické republice **pobyt delší dobu**, nebo
- jde o neplatnost manželství, která se má podle československého práva vyslovit i bez návrhu, pokud **zde manželé žijí**.

Právo Evropského společenství

Vzhledem k tomu, že Česká republika je v současné době členským státem Evropského společenství, je pro otázku určení pravomoci příslušných soudů v manželských věcech klíčová evropská legislativa. Pro členské státy Evropského společenství je úprava této záležitosti stanovena v přímo aplikovatelném nařízení Rady (ES) č. 2201/2003 ze dne 27. listopadu 2003 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti (dále jen „**Nařízení**“), které obsahuje podrobná pravidla pro stanovení pravomoci soudů jednotlivých

členských států.

Hlavní obecná pravidla pro pravomoc soudů obsažená v čl. 3 Nařízení jsou primárně založena na dvou kritériích, a to buď na dostatečně relevantním spojení manželů s územím určitého členského státu nebo na jejich státní příslušnosti (popř. jejich kombinaci).

Dle prvního kritéria jsou ve věcech týkajících se rozvodu, rozluky nebo prohlášení manželství za neplatné (dále též jen „**manželské věci**“) příslušné soudy toho členského státu Evropského společenství, na jehož **území**:

- oba manželé mají **obvyklé bydliště**,
- manželé měli **poslední společné** obvyklé bydliště, pokud zde jeden z nich **ještě bydlí**,
- má **bydliště žalovaný manžel**,
- má **alespoň jeden** z manželů obvyklé bydliště, jestliže podávají **společný návrh** na zahájení řízení;
- má **žalující manžel** (navrhovatel) obvyklé bydliště a v tomto členském státě bydlel **nejméně jeden rok** bezprostředně před podáním návrhu na zahájení řízení, nebo
- má **žalující manžel** obvyklé bydliště a v tomto členském státě bydlel **nejméně šest měsíců** bezprostředně před podáním návrhu na zahájení řízení, pokud současně je **státním příslušníkem** tohoto členského státu (popř. má v případě Spojeného království Velké Británie a Severního Irsku nebo Irsku domicil).

Podle druhého kritéria je pravomoc soudů členského státu Evropského společenství dána též v případě, že **oba manželé** jsou jeho **státními příslušníky**, popř. že se jedná o zemi jejich **domicilu** (v případě Spojeného království Velké Británie a Severního Irsku nebo Irsku).

Jestliže u soudu určeného podle výše uvedených pravidel již probíhá řízení o manželských věcech, je takový soud rovněž příslušný rozhodovat o protinávru druhého manžela (jestliže spadá do oblasti působnosti předmětného Nařízení).

Nařízení dále stanoví, že výše popsaná pravidla mají výlučnou povahu. Tudiž **manžel**, který má buď **obvyklé bydliště** na území některého členského státu Evropského společenství nebo je **státním příslušníkem** některého členského státu Evropského společenství (resp. v případě Spojeného království Velké Británie a Severního Irsku nebo Irsku, má v některém z nich domicil), může být v **jiném členském státě** žalován **pouze** podle pravidel specifikovaných v Nařízení.

Na druhé straně Nařízení obsahuje úpravu tzv. **zbytkové příslušnosti**. Pokud totiž žádný soud členského státu není příslušný podle výše popsaných pravidel, určí se příslušnost soudu v každém členském státě v souladu s jeho **(vnitrostátním) právem**.

Možnost určení takové zbytkové příslušnosti soudů vnitrostátními právními předpisy není omezena jenom na občany takového dotčeného členského státu Evropského společenství, ale platí i pro občany jiných členských států. Proti **žalovanému manželovi** (odpůrci), který **nemá obvyklé bydliště** na území některého členského státu Evropského společenství a **není ani státním příslušníkem** některého členského státu (resp. v případě Spojeného království Velké Británie a Severního Irsku nebo Irsku, nemá v některém z nich domicil), může kterýkoli státní příslušník kteréhokoliv členského státu Evropského společenství, který však má **obvyklé bydliště na území jiného členského státu**, využít stejně jako státní příslušník tohoto státu pravidla pro určení příslušnosti platná v tomto státě.

Pro úplnost je vhodné zmínit, že **Dánsko** se přijetí Nařízení neúčastnilo, a Nařízení tak pro něj **není závazné ani použitelné**.

Současná vnitrostátní úprava v České republice

Jak vyplývá z výše uvedeného, vnitrostátní úprava se uplatní pouze v omezeném okruhu případů, hlavně tedy na situace, kdy druhý manžel žije mimo území členských států Evropského společenství a je státním příslušníkem země mimo EU.

Současná česká úprava určení **pravomoci českých soudů** pro řízení v manželských věcech s mezinárodním prvkem je obsažena v novém zákoně o mezinárodním právu soukromém (zákon č. [91/2012](#) Sb.), který nabyl účinnosti dne 1. ledna 2014.

Jestliže nestanoví něco jiného mezinárodní smlouva (resp. přímo použitelný předpis Evropského společenství - viz výše), stačí k **založení pravomoci českých soudů** k řízení o manželství, neplatnosti manželství a určení, zda tu manželství je či není splnění kterékoliv z následujících podmínek:

- alespoň **jeden z manželů je státním občanem** České republiky, nebo
- **žalovaný manžel** má v České republice **obvyklý pobyt**.

V případě, že **oba** manželé jsou **cizinci a žalovaný manžel nemá obvyklý pobyt** v České republice ani v jiném členském státě Evropské unie a ani není občanem členského státu Evropského společenství (resp. nemá domicil ve Spojeném království Velké Británie a Severního Irska nebo v Irsku), mají české soudy pravomoc rozhodovat v manželských věcech pokud:

- **oba manželé** měli v České republice obvyklý pobyt a **žalující manžel obvyklý pobyt** v České republice **ještě má**,
- **žalující manžel má obvyklý pobyt** v České republice a druhý manžel **se připojil** k návrhu na rozvod, nebo
- **žalující manžel má obvyklý pobyt** v České republice a **měl** jej i nejméně **po dobu jednoho roku** bezprostředně před podáním žaloby.

Výběr soudu („forum shopping“)

Vzhledem k tomu, že výše nastíněná pravidla často povedou k tomu, že by pravomoc v řízení o manželských věcech mohly mít soudy ve více státech, bude potom obecně na výběru žalujícího manžela, u kterého soudu řízení o rozvod manželství zahájí.

Žalující manžel by se samozřejmě měl snažit vybrat soud ve státě, u něhož by (alespoň dle svého názoru) měl mít nejlepší šance na úspěšný a pokud možno rychlý výsledek řízení, nebo který pro něj bude znamenat nejmenší omezení (např. s ohledem na znalost jednacího jazyka soudu, blízkost soudu apod.). Při těchto úvahách pak bude vhodné zohlednit i další aspekty, mj. otázku rozhodného práva (které soud bude při rozvodu aplikovat) a neméně významná bude i úprava vztahů rodičů k (nezaopatřeným) dětem (a pravomoc soudů o péči o ně jednat).

Výběr vhodného místa pro soudní projednání rozvodu žalujícím manželem tedy v každém jednotlivém případě bude vždy záviset na mnoha aspektech. Aby však tato snaha mohla vůbec být úspěšná, bude třeba, aby žaloba o rozvod byla podána u vybraného soudu dříve než rozvodové řízení případně zahájí v jiné zemi druhý manžel. Tuto okolnost je třeba mít na paměti i v případech, kdy se manželé snaží dosáhnout dohody o podmínkách rozvodu. Může se totiž stát, že dohody nebude dosaženo, a některý z manželů podá žalobu o rozvod u soudu dle svého výběru.



JUDr. Luboš Nevrkla, Ph.D.,
advokát

[Mališ Nevrkla Legal, advokátní kancelář, s. r. o.](#)

Longin Business Center
Na Rybníčku 1329/5
120 00 Praha 2

Tel.: +420 296 368 350

Fax: +420 296 368 351

e-mail: law.office@mn-legal.eu

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Nová „tlačítková“ povinnost pro e-shopy](#)
- [Digital Omnibus: Revoluce v datech, nebo jen nová zátěž pro podnikatele?](#)
- [Darování pro případ smrti nemovité věci zapsané v katastru nemovitostí a určení výše odměny soudního komisaře](#)
- [Flotilová novela: Kdo a kdy musí nově získat licenci k distribuci pojištění?](#)
- [Nová pravidla pro ground handling v EU a jejich dopady na letecký sektor](#)
- [Právní due diligence nemovitostí: na co se v praxi skutečně zaměřit](#)
- [Hmotněprávní opatrovník obchodní korporace: mezi efektivní ochranou a zásahem do korporační autonomie](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 32.: Konkurenční doložka](#)
- [Skryté ujednání v realitní smlouvě - zbytečná hra na schovávanou](#)
- [Odpovědnost člena voleného orgánu dle § 159 OZ a vymezení škody způsobené právnické osobě](#)
- [Vnosy do společného jmění manželů a jejich valorizace v aktuální judikatuře Nejvyššího soudu a Ústavního soudu](#)